

**PROPOZYCJE TEMATÓW DO CZĘŚCI USTNEJ EGZAMINU MATURALNEGO
Z JĘZYKA POLSKIEGO
ROK SZKOLNY 2015/2016**

I. Literatura

1. „Czarny charakter” w dziełach literackich różnych epok. Na wybranych przykładach omów funkcje bohatera negatywnego.
2. „Poeta doctus” – „poeta emeritus”, czyli od Jana Kochanowskiego do Tadeusza Różewicza. Przedstaw różne rozumienie roli poety i poezji w literaturze polskiej.
3. „Stabat Mater Dolorosa” - obraz matki cierpiącej w literaturze różnych epok. Omów na wybranych przykładach.
4. Absurd, groteska, karykatura - omów na wybranych przykładach różne sposoby kreowania świata przedstawionego w literaturze polskiej i obcej.
5. Arkadia, raj, „wyspy szczęśliwe” – ukaz różne obrazy krainy szczęścia w utworach literackich wybranych epok.
6. Biografia jako tworzywo literackie i klucz do odczytania dzieła literackiego. Omów zagadnienie na wybranych przykładach literackich.
7. Bohater romantyczny - omów jego biografię i przemianę na wybranych przykładach literatury polskiej.
8. Bohaterowie w habitach. Analizując przykłady literackie, przedstaw różne sposoby kreowania postaci mnichów w literaturze.
9. Bohaterowie z „kainowym piętnem”. Omów wpływ popełnionej zbrodni na życie wybranych postaci literackich.
10. Carpe diem - radość życia utrwalona w literaturze polskiej i obcej. Zilustruj problem, analizując dowolnie wybrane przykłady.
11. Człowiek jako aktor w teatrze świata. Przedstaw funkcjonowanie motywu *theatrum mundi* w wybranych utworach literackich.
12. Człowiek sam musi określić, co w jego życiu jest najważniejsze. Świat, jakich wartości ważnych dla człowieka odnajdujesz w utworach literackich? Omów zagadnienie w oparciu o wybrane przykłady.
13. Dekadentyzm i dekadenci w literaturze. Odwołaj się do wybranych przykładów literatury polskiej i obcej, by scharakteryzować kierunek.
14. Doświadczenia bohaterów literackich związane z utratą ziemi rodzinnej. Przedstaw problem w oparciu o wybrane utwory literackie.
15. Dworek polski jako przestrzeń życia bohaterów literackich. Analizując wybrane utwory, przedstaw różne realizacje tego obrazu w literaturze.
16. Etos pracy w literaturze. Omów różne sposoby jego realizacji w wybranych utworach.
17. Góry jako źródło inspiracji artystycznej. Omów na podstawie wybranych przykładów z różnych epok literackich.
18. Groza i strach w dziełach literackich. Przywołaj wybrane obrazy i wskaż ich funkcje.
19. Idealiści i marzyciele w literaturze. Scharakteryzuj sposoby kreowania takich bohaterów na wybranych przykładach.
20. Inspiracje filozoficzne w twórczości literackiej wybranej epoki. Omów zagadnienie, odwołując się do wybranych przykładów.
21. Katastrofizm jako idea i temat literatury polskiej. Omów przyczyny i konsekwencje postawy katastroficznej w wybranych ujęciach artystycznych.
22. Konflikt pokoleń jako problem historycznoliteracki i temat literatury polskiej. Porównaj różne literackie ujęcia tego zagadnienia.
23. Konfrontacja marzeń o ojczyźnie z rzeczywistością – od idealizacji do negacji. Omów temat, interpretując celowo wybrany materiał literacki.
24. Kostium, maska, przebranie. Przedstaw rozważania o bohaterach literackich ukrywających swą tożsamość na przykładzie wybranych utworów.
25. Kreacja Boga w literaturze. Omów na przykładach wybranych utworów.
26. Kreacja bohatera - patrioty w literaturze polskiej. Scharakteryzuj wybrane przykłady z co najmniej dwu epok literackich.
27. Literackie portrety ludzi „złagrowanych” i „złagrowanych”. Przedstaw je, dokonując analizy wybranych utworów okresu wojny i okupacji.
28. Literackie wzorce osobowe odzwierciedleniem ideałów epoki. Przedstaw różne przykłady w oparciu o wybrane utwory literackie.
29. Literatura faktu. Zanalizuj to zjawisko kulturowe XX wieku na wybranych przykładach.

30. Literatura jako zapis ważnych wydarzeń narodowych. Omów sposoby ujęcia tematu, analizując wybrane teksty.
31. Manifesty programowe kolejnych pokoleń i grup literackich oraz ich realizacje. Omów i przeanalizuj wybrane przykłady.
32. Mechanizm funkcjonowania i skutki systemów totalitarnych. Omów na podstawie wybranych dzieł współczesnych.
33. Metamorfoza bohatera i jej sens w literaturze. Omów motyw na przykładach wybranych utworów.
34. Mity greckie jako tworzywo literatury. Omów problem, odwołując się do przykładów z różnych epok.
35. Młodość jako temat literatury polskiej XIX i XX wieku. Omów zagadnienie na wybranych przykładach.
36. Moralność obozowa wobec moralności ludzi na wolności. Omów zagadnienie, analizując wybrane utwory literackie.
37. Motyw miasta w literaturze. Omów temat na wybranych przykładach dzieł XIX i XX wieku.
38. Motyw zdrady i motyw wybaczenia w literaturze. Omów sposób funkcjonowania tego motywu w wybranych utworach z różnych epok kultury.
39. Motywy oniryczne w literaturze polskiej. Jak twórcy wykorzystywali motyw snu w swoich dziełach? Omów zagadnienie na wybranych przykładach.
40. Na podstawie wybranych utworów literackich porównaj kreacje bohaterów, którzy doświadczyli okrucieństw II wojny i próbują odbudować świat wartości.
41. Na wybranych przykładach przedstaw problem bezdomności w literaturze XIX i XX wieku.
42. Obcy czy swój? Przedstaw problem inności na podstawie wybranych utworów literackich.
43. Obraz jednostki wybitnej i jej społeczna rola w tekstach literackich dwu lub trzech epok literatury polskiej. Zanalizuj wybrane przykłady.
44. Obraz rewolucji na przykładzie wybranych utworów literackich. Dokonaj analizy porównawczej.
45. Obrazy codzienności w literaturze dawnej i współczesnej. Dokonaj analizy wybranych przykładów.
46. Obrazy powstania warszawskiego w literaturze. Omów zagadnienie na wybranych przykładach.
47. Obrzędy i obyczaje ludowe w literaturze. Omów sposoby ich przedstawienia i funkcje w wybranych utworach.
48. Ocena Polski i Polaków w utworach literackich różnych epok. Omów na wybranych przykładach.
49. Omów moralizatorski charakter literatury na przestrzeni wieków w oparciu o wybrane przykłady.
50. Ona i on. Uwzględniając kontekst epoki, scharakteryzuj wybrane pary literackie.
51. Polskie pieśni patriotyczne. Omów temat na wybranych przykładach.
52. Portret artysty przekłętego w literaturze. Omów zagadnienie, odwołując się do biografii twórczości wybranego twórcy.
53. Portret buntownika w literaturze. Omów na wybranych przykładach literackich.
54. Portrety Żydów w literaturze polskiej. Omów temat analizując różne postawy bohaterów literackich.
55. Postawa pisarzy wobec krzywdy społecznej. Omów temat na przykładach literatury różnych epok.
56. Powroty do czasu i miejsc dzieciństwa. Przedstaw różnorodne sposoby ujęcia tego motywu w literaturze polskiej.
57. Problemy związane z dojrzewaniem ideowym bohatera literackiego. Omów zagadnienie odwołując się do przykładów z co najmniej dwu epok literackich.
58. Przyroda jako tło wydarzeń literackich. Analizując wybrane przykłady, przedstaw funkcje opisów przyrody w literaturze.
59. Pycha jako czynnik determinujący działania człowieka. Określ jej źródła i konsekwencje, analizując wybrane utwory literackie.
60. Realizm i fikcja w prozie XX wieku. Rozwiń temat na wybranych przykładach z literatury.
61. Rola miłości w życiu bohaterów literackich. Omów temat na podstawie wybranych utworów pochodzących z różnych epok.
62. Rola muzyki w dziełach literackich. Analizując wybrane przykłady, zwróć uwagę na temat i formę utworów.
63. Rozważ funkcjonowanie motywu winy i kary w wybranych utworach literackich.
64. Różne aspekty samotności postaci literackich. Omów w oparciu o wybrane przykłady literackie.
65. Różne sposoby funkcjonowania motywu wampira i wilkołaka w literaturze polskiej i obcej. Dokonaj analizy wybranych przykładów.
66. Różne sposoby funkcjonowania w literaturze motywu lotu i ptaka. Omów motywy w oparciu o wybrane przykłady.
67. Różne sposoby funkcjonowania w literaturze obrazu szkoły. Omów motyw w oparciu o wybrane przykłady.
68. Różne sposoby funkcjonowania w literaturze toposu ogrodu. Omów motyw w oparciu o wybrane przykłady.
69. Różnorodność tematyczna sonetu. Omów na przykładach pochodzących z trzech epok literackich.
70. Sacrum w literaturze różnych epok. Omów temat, odwołując się do wybranych utworów.
71. Scharakteryzuj przyczyny i oceń skutki megalomani prezentowanych w literaturze XIX i XIX wieku. Odwołaj się do wybranych przykładów.

72. Scharakteryzuj różne modele rodziny na wybranych przykładach literatury polskiej.
73. Sen, halucynacja, wizja. Przedstaw różnorodne ujęcia tego motywu w wybranych utworach literackich.
74. Sens cierpienia. Przedstaw różnorodne ujęcia tego problemu, odwołując się do wybranych utworów literackich.
75. Sposoby kreowania portretu kobiety w literaturze. Rozważ zagadnienie, odwołując się do wybranych przykładów.
76. Starość jako motyw literacki. Omów zagadnienie, odwołując się do wybranych przykładów.
77. Stoicka sztuka życia i jej odzwierciedlenie w literaturze. Omów motyw na wybranych przykładach.
78. Szaleństwo i różne sposoby jego ukazywania w literaturze. Omów motyw na wybranych przykładach.
79. Śmierć jako pragnienie ucieczki od bólu życia. Motyw śmierci samobójczej w literaturze różnych epok.
80. Świat ballad. Omów zagadnienie, odwołując się do utworów Adama Mickiewicza oraz innych wybranych autorów.
81. Tragizm jednostki w literaturze okresu wojny i okupacji. Omów na podstawie wybranych utworów, opisz sytuację zwykłych ludzi zmagających się z okrucieństwem wojny.
82. Utopie i antyutopie w literaturze. Odwołując się do wybranych przykładów, omów sposoby ich kreowania oraz funkcje.

II. Związki literatury z innymi dziedzinami sztuki

1. "Ars moriendi i danse macabre". Omów funkcjonowanie tych motywów w literaturze i malarstwie średniowiecza.
2. Cztery pory roku w literaturze i sztuce. Omów zagadnienie na wybranych przykładach różnych epok.
3. „Między sztuką a barbarzyństwem. Sens i język graffiti”. Omów temat odwołując się do wybranych przykładów .
4. Adaptacja filmowa utworu literackiego. Omów problematykę przekładu języka literatury na język filmu. Oceń efekt artystyczny tych czynności w wybranych dziełach.
5. Bunt młodego człowieka. Omów jego rodzaje i sposoby ukazywania w literaturze i filmie.
6. Burza w literaturze i sztuce. Omów temat w oparciu o wybrane dzieła.
7. Człowiek zagubiony w świecie. Zinterpretuj przykłady literackie i filmowe.
8. Ekspresjonizm jako „krzyk duszy". Omów zagadnienie odwołując się do wybranych dzieł literackich i plastycznych.
9. Filmy Andrzeja Wajdy jako interpretacje dzieł literatury polskiej. Przedstaw temat na wybranych przykładach.
10. Funkcje brzydoty w literaturze i innych dziedzinach sztuki. Dokonaj analizy wybranych dzieł.
11. Futurystyczne fascynacje nowoczesnością i postępem. Omów zjawisko, odwołując się do wybranych przykładów z literatury i innych dziedzin sztuki.
12. Groteska jako środek wyrazu artystycznego we współczesnej sztuce literackiej i teatralnej lub filmowej. Omów zagadnienie na wybranych przykładach.
13. Holocaust w literaturze i filmie. Przedstaw różnorodne ujęcia tego tematu w wybranych tekstach kultury.
14. Ideał mężczyzny. Przedstaw różne kreacje mężczyzn w wybranych dziedzinach sztuki różnych epok.
15. Impresjonizm w malarstwie i literaturze. Omów temat na wybranych dziełach.
16. Inspiracje biblijne w kulturze. Scharakteryzuj je, analizując wybrane dzieła literackie i malarskie wybranych epok.
17. Inspiracje mitologiczne i ich funkcje w literaturze i grach komputerowych. Omów zjawisko na wybranych przykładach.
18. Katedra jako obraz świata. Porównaj różne obrazy katedr i ich funkcje na podstawie analizy wybranych przykładów z literatury i innych dziedzin sztuki.
19. Komiks jako synteza sztuk. Omów to zjawisko kultury współczesnej na wybranych przykładach.
20. Kontrowersyjni twórcy literatury i malarstwa. Scharakteryzuj sylwetki wybranych autorów, uwzględniając kontekst epok, w których żyli.
21. Kostium historyczny i jego funkcja w literaturze i innych dziedzinach sztuki. Omów sposoby i cele jego wykorzystania w wybranych dziełach.
22. Macierzyństwo jako motyw różnych dziedzin sztuki. Omów problem na wybranych tekstach kultury.
23. Morze jako inspiracja twórcza. Zaprezentuj temat na podstawie wybranych dzieł literackich i malarskich.
24. Motyw czarownicy w literaturze i sztuce. Omów na wybranych przykładach.
25. Motyw kobiety fatalnej w literaturze i innych dziedzinach sztuki. Omów zagadnienie w oparciu o celowo dobrany materiał rzeczowy.
26. Motyw ojca w literaturze i innych dziedzinach sztuki. Omów problem na wybranych przykładach.

27. Motyw ruin w literaturze i innych dziedzinach sztuki. Przedstaw sposoby ujęcia i jego funkcje w wybranych dziełach romantyzmu.
28. Motyw tańca w literaturze i innych dziedzinach sztuki. Przedstaw sposoby ujęcia i jego funkcje w wybranych dziełach.
29. Motywy oniryczne w literaturze i malarstwie XIX i XX wieku. Odwołaj się do wybranych przykładów.
30. Na wybranych przykładach literackich zaprezentuj motyw tyrtejski w literaturze i innych dziedzinach sztuki.
31. Nurty artystyczne sztuki polskiej XX wieku. Scharakteryzuj ich istotne cechy na przykładzie wybranych dzieł literackich i plastycznych.
32. Obraz getta w różnych dziedzinach sztuki. Przedstaw na wybranych przykładach.
33. Od antycznych herosów do filmowych bohaterów popkultury. Porównaj postawę i świat wartości mitologicznych bohaterów i ich współczesnych odpowiedników, analizując wybrane utwory literackie i teksty z innych dziedzin sztuki.
34. Od teatru greckiego do nowatorskich rozwiązań teatru współczesnego – wybrane etapy ewolucji sztuki teatralnej. Omów na przykładach literackich.
35. Omów rolę zjawisk nadprzyrodzonych w literaturze i innych dziedzinach sztuki.
36. Parodia rzeczywistości PRL w literaturze, malarstwie i filmie. Omów problem, odwołując się do wybranych przykładów.
37. Polak – Sarmata w literaturze i malarstwie. Porównaj wizerunki na przykładach wybranych tekstów i obrazów.
38. Porównaj obraz powstania warszawskiego w literaturze i filmie na podstawie wybranych utworów.
39. Porównaj różne realizacje motywów pasyjnych w literaturze i sztukach plastycznych.
40. Porównaj różne ujęcia Sądu Ostatecznego w literaturze i sztuce. Odwołaj się do wybranych przykładów.
41. Postać mitologiczna bohaterem różnych dziedzin sztuki. Omów temat na wybranych przykładach.
42. Realia życia w PRL w tragikomicznym ujęciu filmowym i literackim. Przeanalizuj wybrany materiał, zwracając uwagę na wyznaczniki poetyki groteski.
43. Różne obrazy piekła w literaturze i innych dziedzinach sztuki. Wskaż podobieństwa i różnice na wybranych przykładach.
44. Różne sposoby portretowania matki w literaturze i malarstwie. Omów na wybranych przykładach.
45. Różne ujęcia pejzażu w dziełach poetyckich i plastycznych. Omów temat na wybranych przykładach literackich i malarskich.
46. Stanisław Wyspiański – artysta wszechstronny. Udowodnij, przywołując wybrane dzieła literackie i plastyczne tego artysty.
47. Symbolika nagości w literaturze i innych sztukach. Omów problem na wybranych przykładach.
48. Symbolika stroju w literaturze i innych sztukach. Omów problem na wybranych przykładach.
49. Szaleństwo, obłąd w literaturze i filmie. Zinterpretuj wybrane przykłady, wskazując na funkcje tych motywów w omawianych dziełach.
50. Świat fantastyczny i jego rola w literaturze i innych dziedzinach sztuki romantycznej. Omów na wybranych przykładach.
51. Świat prowincji w opowiadaniach Brunona Schulza i obrazach Marca Chagalla. Dokonaj analizy porównawczej wybranych dzieł.
52. Światy baśniowe w literaturze i sztuce. Omów na wybranych przykładach.
53. Tatry jako inspiracja twórczości literackiej i malarskiej. Dokonaj analizy ujęcia motywu.
54. Tekst poetycki jako tworzywo przeboju muzycznego. Omów zagadnienie, odwołując się do wybranych przykładów.
55. Twój region w polskiej geografii życia literackiego i kulturalnego (zjawiska, grupy, postaci). Przywołaj wybrane przykłady i uzasadnij wybór.
56. Motyw *Vanitas* w literaturze i sztuce plastycznej. Omów funkcjonowanie motywu na wybranych przykładach z różnych epok.
57. Współczesne wersje motywu Madonny w literaturze i sztuce. Zbadaj funkcje tego motywu w wybranych dziełach.
58. Zainteresowania Wschodem w kulturze polskiej. Omów zjawisko na wybranych przykładach.

III. Język

1. "Polacy nie gęsi i swój język mają". Oceń wpływ innych języków na rozwój i obecny stan języka polskiego.
2. „Wykrzyzczyć siebie”. Na wybranych przykładach omów funkcje języka i sposób przedstawiania świata w tekstach piosenek od rapu do heavy metalu.

3. Błędy językowe we współczesnej polszczyźnie. Analizując zagadnienie, przywołaj przykłady z radia, prasy i telewizji).
4. Dokonaj analizy języka subkultur młodzieżowych.
5. Dokonaj analizy języka wybranych postaci literackich, uwzględniając ich osobowość i przynależność środowiskową.
6. Etyka a reklama. Omów na przykładach wybranych reklam radiowych, prasowych i telewizyjnych.
7. Gwara uczniowska w Twojej szkole. Zanalizuj zagadnienie i przedstaw na tle ogólnej gwary młodzieżowej.
8. Język artykułów prasy młodzieżowej. Oceń jego wpływ na kulturę języka młodego człowieka.
9. Język ballad romantycznych. Zaprezentuj temat na wybranych przykładach.
10. Język ciała jako sposób niewerbalnego komunikowania się. Zaprezentuj temat, odwołując się do konkretnych przykładów.
11. Język poezji barokowej. Scharakteryzuj, przywołując wybrane teksty epoki.
12. Język powieści historycznych. Omawiając zjawisko archaizacji, odwołaj się do stosownych przykładów.
13. Język sprawozdawców sportowych. Na wybranych przykładach dokonaj analizy słownictwa, frazeologii oraz składni.
14. Język w domu, pracy i szkole – czy to ten sam język polski? Zanalizuj przykłady odmian współczesnej polszczyzny.
15. Język wybranego środowiska. Zanalizuj leksykę, frazeologię, składnię w wypowiedziach tej grupy.
16. Językowy savoir-vivre. Omów na wybranych przykładach.
17. Kicz językowy. Przedstaw zjawisko, analizując cechy języka tekstów wybranych piosenek.
18. Komizm słowny i sposoby jego realizacji w wybranych utworach różnych autorów oraz epok.
19. Manipulacja językowa w tekstach publicystycznych. Odwołując się do wybranych tekstów, scharakteryzuj środki językowe służące temu celowi.
20. Mowa ezopowa w literaturze. Porównaj sposoby stosowania oraz funkcje wybranych tekstach.
21. Nazwiska i nazwy znaczące w literaturze. Omów na wybranych przykładach.
22. Neologizmy w literaturze. Omów ich strukturę i funkcje.
23. Oceń wpływ języka angielskiego na rozwój i stan obecny języka polskiego.
24. Porównaj nowomowę czasów PRL-u ze współczesnym językiem polityków. Omów zjawisko na wybranych przykładach.
25. Przedstaw funkcje gwary w wybranych utworach XIX i XX wieku.
26. Różnorodność i funkcje chwytów retorycznych w publicystyce renesansowej, oświeceniowej i współczesnej. Dokonaj analizy wybranych przykładów.
27. Scharakteryzuj język internetowych grup dyskusyjnych.
28. Scharakteryzuj różne typy stylizacji językowej i ich funkcje na przykładzie dzieł literatury polskiej.
29. Sztuka przekładu. Przeanalizuj dwie różne realizacje językowe wybranego obcojęzycznego tekstu literackiego.
30. Wpływ rozwoju techniki na formę współczesnego języka. Omów problem na podstawie wybranych przykładów.
31. Związki frazeologiczne dawniej i dziś. Omów temat na podstawie wybranych przykładów.